

Zrínyi Miklós a hadvezér

Amikor 1648-ban véget ért a harmincéves háború, a magyar főurak azt remélték, hogy a Habsburgok végre a török ellen fordulnak. Reményeikben azonban csalatkozniuk kellett. A császár és a szultán 1649-ben 22 esztendőre meghosszabbította a zsitvatoroki békét. A békét azonban rendre megzavarták *Zrínyi Miklós* horvát bán és a magyarországi török bégek összecsapásai. Várad eleste azt is mindenki számára világossá tette, hogy a hanyatló oszmán birodalom vezetése ismét erős kezekbe került. A 81 éves korában, 1656-ban nagyvezírré kinevezett *Köprülü Mehmed* véres kézzel hozta rendbe a birodalom belső ügyeit. Az ő politikáját követte 1661-től fia, a 26 éves *Köprülü Ahmed* nagyvezír is. Köprülü Ahmed 1663-ban személyesen vezette a török csapatokat, hogy megtorolja a Habsburgok 1660-1661 évi erdélyi beavatkozását. A török csapatok 39 napos ostrom után elfoglalták Érsekújvárat, a Felvidék legerősebb várát. Három esztendővel a váradi vilajet megszervezése után a törökök Érsekújvár központtal újabb török tartományt hoztak létre.

Az újabb török sikerek cselekvésre ösztönözték a magyar főurakat. Vezetőjük, Zrínyi Miklós horvát bán, a szigetvári hős dédunokája korának legnagyobb magyar hadvezére volt. Zrínyi éveken át tanulmányozta a régi hadtudományi írókat és a törökök hadi szokásait. A század derekától sorra jelentette meg hadtudományi munkáit és törökellenes röpiratait. Már hat évvel korábban megírta, hogy "télen a török öszve nem gyülekezik". Azt tartotta: "jó azért olyan időt választani a vitézkedésre, azkit az ellenség meg sem gondol". 1664. januárjában és februárjában 250 kilométernyire behatolt a török területekre és felégette a hat kilométer hosszú észéki hidat. Ezzel a magyarországi török várakat elvágta utánpótlásuktól. A téli hadjárat sikerein felbuzdulva Zrínyi a császári csapatok segítségével Kanizsa ostromához kezdett. Köprülü Ahmed nagyvezír azonban a sebtében újjáépített észéki hídon átkelve szétkergette az ostromlókat. A nagyvezír mintegy 40 ezres serege élén Bécs ellen indult. 1664. augusztus 1-én azonban a Rábán átkelő török csapatok Szentgotthárdnál súlyos vereséget szenvedtek a *Raimundo Montecuccoli* tábornagy által vezetett császári erőktől. Mindenki azt remélte, hogy a bécsi udvar végre rászánja magát egy nagy törökellenes hadjáratra, amellyel kiűzhetik a törököt az országból. Bécs azonban megint másképp döntött. A nagyvezír táborában lévő császári követ kilenc nappal a győztes szentgotthárdi csata után, 1664. augusztus 10-én Vasvárott békét kötött a törökökkel. A béke a törökök kezén hagyta az utóbbi évek foglalásait, így Váradot és Érsekújvárt is. A magyarok úgy érezték, hogy Bécs megint elárulta őket. A pohár betelt és egyre többen voltak azok a magyar főurak, akik a Habsburgok elleni nyílt felkelést tervezgették. 1664. november 18-án Zrínyi vadkanvadászaton vesz részt, ahol egy megsebesített vadkan üldözése közben halálos sebet kap (állítólag).

Irodalmi alkotásai:

- *Szigeti veszedelem*: 1646-1647 telén írt eposz Szigetvár 1566-os védelméről,
- *Tábori kis tracta*: a hadseregvezetés, finanszírozás és infrastruktúra kérdéseit vizsgálja,
- *Adriai tengernek Syrenája*: 1651-ben a magyar rendeknek dedikálva megjelent eposz,
- *Vitéz hadnagy*: 1653-ban fejezte be; a kielemelkedő hadvezérről alkotott véleményét foglalja össze,

- *Mátyás király életéről való elmékedések*: 1655-ben írt munkája tkp. királytükör, melyben egyben világosan lefekteti saját elveit is,

- *Az török áfium ellen való orvosság*: 1663, a behódolás minden formájának kerülésére szólít fel.

Ajánlott irodalom:

Perjés Géza: Zrínyi Miklós és kora Bp., 1965.